

Janika Grönqvist

Liiketoimintasuunnitelma perhekodin perustamiseen

Opinnäytetyö

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu

Kevät 2011

Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalalan yksikkö

Laskentatoimen koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalan yksikkö

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Laskentatoimen suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Janika Grönqvist

Työn nimi: Liiketoimintasuunnitelma perhekodin perustamiseen

Ohjaaja: Kirsti Sorama

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 37

Opinnäytetyössä käsitellään teoriaosuudessa liiketoimintasuunnitelmaa ja sen eri osa-alueita. Myös käsite ammatillinen perhekoti ja sitä koskevat lait aukaistaan lyhyesti lukijalle.

Liiketoimintasuunnitelman teoriaosuudessa käsitellään yhteiskunnallista ja yksityistä yrittäjää ja näiden eri yritysmuotoja. Tämän pohjalta päätän, olisiko perustettavasta perhekodista yhteiskunnalliseksi yritykseksi.

Teoriaosuuden pohjalta laaditaan alustavaa liiketoimintasuunnitelma perustettavalle perhekodille. Liiketoimintasuunnitelmassa paneudutaan liikeidean, yrityksen arvojen, yritysmuodon sekä organisaation esittelyyn. Yrityksen markkinointi, riskit sekä rahoitus on esitelty pääpiirteittäin, sillä yrityksen perustaminen ei ole tällä hetkellä ajankohtainen.

Avainsanat: Liiketoimintasuunnitelma, ammatillinen perhekoti, yhteiskunnallinen yritys

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Business School

Degree programme: Business and administration

Specialisation: Accounting

Author: Janika Grönqvist

Title of thesis: Business plan for vocational family home

Supervisor: Kirsti Sorama

Year: 2011

Number of pages: 37

A business plan and its separate sectors are introduced in the theory. Also the vocational family home and the laws concerning it are briefly defined to the reader.

In the theory share of the business plan a societal entrepreneur and private entrepreneur is dealt with in context of their different company forms. Based on this it is decided whether a family home could be established as a societal company form.

Based on the theory section a business plan is made for the established family home. In the business plan it is better introduced of a business idea, the value of the company, company form and organisation. The marketing of the company, risks and financing have been presented only in general outline because the establishment of the company is not topical at the moment.

Keywords: Business plan, vocational family home, a social entrepreneur

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO	1
1.1 Aiheen taustaa	1
1.2 Tavoite opinnäytetyölle	1
1.3 Työn rakenne	2
2 LIIKETOIMINTASUUNNITELMA.....	4
2.1 Liikeidea.....	4
2.2 Liiketoimintasuunnitelman käsite.....	6
2.3 Liiketoimintamalli ja organisaatio.....	7
2.4 Sosiaali- ja hyvinvointialan yrittäjäyys	8
2.5 Yritysmuodot	10
2.6 Yhteiskunnallinen yrittäjä	13
2.7 Yrityksen verotus.....	16
2.8 Markkinointi.....	17
2.9 Yrityksen talous ja rahoitus	19
2.10 Riskit.....	20
3 AMMATILLINEN PERHEKOTI	22
3.1 Yleistä perhekodista.....	22
3.2 Lääninhallituksen lupahakemus	24
3.3 Lainsäädäntö koskien perhekotia.....	25
4 LIIKETOIMINTASUUNNITELMA PERHEKODILLE.....	27
4.1 Liikeidea.....	27
4.2 Perhekodin arvot	28
4.3 Yritysmuoto	29
4.4 Yrityskulttuuri ja organisaatio	30
4.5 Markkinointisuunnitelma.....	31
4.6 Rahoitus.....	32

4.7 Riskit ja riskienhallinta.....	32
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
5.1 Yhteenveto.....	35
5.2 Perhekodin perustamisen toteutuminen.....	36
6 LÄHTEET.....	38

Kuvio- ja taulukkuuettelo

KUVIO 1. Yhteiskunnallinen yritys työllistämisen kautta.....	15

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen taustaa

Opinnäytetyöni aihe syntyi, kun mietin kuinka saan työstä parhaan hyödyn itselleni. Tiedostin jo alkuvaiheessa, että itselle tehdessäni saan opinnäytetyöprosessiin enemmän motivaatiota.

Appivanhemmillani on kolme sijoitettua lasta, jotka kaikki ovat tulleet perheeseen 0-4 – vuotiaina. Lapset asuvat, käyvät koulussa ja harrastuksissa kuten kuka tahansa lapsi ja nuori. Tämä sijaisvanhemmuus on herättänyt minussa ja miehessäni ajatuksia, että mekin voisimme antaa kodin lapsille, jotka sitä tarvitsevat. Nyt kun itsellämme on jo yksi lapsi ja toinen on tulossa, ymmärrän paremmin kuinka tärkeä rakastava ja turvallinen koti on pienelle lapselle ja nuorelle. Nykymaailmassa on paljon lapsia, joilla ei ole tällaista kotia. Kun itselle on mahdollista ja myös halua auttaa muita lapsia, on se mahdollisuus käytettävä.

Sijaisvanhemmuus on toki eri asia kuin perhekoti. Aihetta hakiessani ymmärsin, että opinnäytetyön avulla voisin selvittää kuinka perhekoti perustetaan ja näin samalla selvittää paremmin itselle sen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Tämän prosessin avulla on helpompi arvioida myös itseä yrittäjänä. Olisiko minusta itsestäni siihen.

1.2 Tavoite opinnäytetyölle

Työssäni selvitän ammatillisen perhekodin perustamiseen liittyviä seikkoja. Ensiksi alustan työn teoreettisella osuudella liiketoimintasuunnitelman laatimisesta. Tarkoitukseni on tehdä alustava liiketoimintasuunnitelma perhekodin perustamiseen, joten tarvitsen teoriaa tähän osuuteen.

Vertailen eri yritysmuotoja sekä yhteiskunnallisen ja yksityisen yrittäjän eroja. Yhteiskunnallisen ja yksityisen yrittäjän välillä tulen päätyämään toiseen ja liiketoimintasuunnitelmassani perustelen valintaani vaikuttavia syitä. Tarkoitus on

siis pohtia, olisiko perhekodista yhteiskunnalliseksi yritykseksi ja täyttäisikö se yhteiskunnallisen yrityksen kriteerejä.

Tarkoitukseni on tehdä alustavaa tutkimusta ja pohdintaa yrityksen perustamiseen. Tarkoitukseni ei ole kuitenkaan tehdä täydellisen valmista pakettia, sillä yrityksen perustaminen ei ole tällä hetkellä ajankohtainen. Näin ollen rahoitus ja taloudellinen suunnittelu sekä toimipaikkaan liittyvät asiat esitellään yleisellä tasolla.

Lopullinen tavoitteeni on laatia opinnäytetyö, joka olisi käyttökelpoinen siinä vaiheessa, mikäli päätyisimme perhekotia perustamaan. Tällöin liiketoimintasuunnitelmaan tulisi vain lisätä rahoitus ja taloudellinen suunnitelma. Hoitosuunnitelmaa en myöskään tule laatimaan. Todellisen perustamisvaiheen yhteydessä tämä olisikin enemmän mieheni alaa, sillä hän on vasta valmistunut sairaanhoitaja ja on pätevä tekemään tämänkaltaisia suunnitelmia.

1.3 Työn rakenne

Opinnäytetyössä ensimmäinen luku on johdanto. Johdanto kertoo lukijalle opinnäytetyön ideasta, päämääristä sekä työn rakenteesta.

Toinen luku käsittelee teoriaa liiketoimintasuunnitelmasta. Tässä luvussa käsittelen keskeisimpiä asioita liiketoimintasuunnitelman laatimisprosessissa. Teoriaosuus liiketoimintasuunnitelman tekemisestä on tarpeellinen, jotta varsinainen liiketoimintasuunnitelma perustettavalle perhekodille voidaan laatia.

Kolmannessa luvussa aukaistaan ammatillisen perhekodin käsite. Käsite on tarpeellista käsitellä, jotta jokainen lukija ymmärtää perhekodin tarkoituksen. Samassa luvussa käsitellään myös Lääninhallituksen lupahakemus ja lainsäädäntöä, joka koskee perhekotia. Lääninhallituksen lupahakemuksen kohdat tarkastellaan ytimekkäästi läpi, sillä se syventää käsitystä perhekodin keskeisistä asioista. Lainsäädäntöä täytyy käsitellä, sillä juridiset asiat on pakko huomioida perhekotia perustaessa.

Neljäs luku on varsinainen opinnäytetyön kiteytymä. Siinä laaditaan liiketoimintasuunnitelma ammatilliselle perhekodille käsiteltyjen teoriaosuuksien pohjalta. Liiketoimintasuunnitelma laaditaan tämänhetkisen tilanteen mukaan. Se on siis alustava suunnitelma, ei lopullinen valmis työ. Tähän vaikuttaa oleellisesti se, että perhekodin perustaminen ei tällä hetkellä ole ajankohtainen.

Viidennessä luvussa kootaan yhteenvetona opinnäytetyön tulokset ja johtopäätökset. Tässä luvussa ilmenee myös se, mikä tulee olemaan perhekodin perustamisen tulevaisuudennäkymä ja opinnäytetyön ajatukset yrittämisestä sosiaali- ja hoiva-alalla.

2 LIIKETOIMINTASUUNNITELMA

Tässä luvussa käsitellään liiketoimintasuunnitelmaa ja sen osia. Ensimmäisenä käsitellään liikeideaa ja sen syntyä, sillä liikeidean prosessointi käynnistää liiketoiminnan. Luvussa käsitellään myös liiketoimintasuunnitelman käsite, mitä se tarkoittaa ja miksi suunnitelma on tarpeellista tehdä.

Luvussa esitellään myös yrittäjyyden eri muodot. Uudenlaisena yrittäjyyden muotona käsitellään yhteiskunnallista yrittäjää. Tätä yrittäjyyden muotoa tarkastellaan, sillä se on yksi mahdollisuus perustettavalle perhekodille kun mietitään perhekodin yritysmuodon valintaa. Luvussa esitellään myös liiketoimintasuunnitelman muut osat. Nämä ovat markkinointi, rahoitus sekä riskit.

2.1 Liikeidea

Menestyvä yritys tarvitsee toimiakseen hyvän liikeidean. Tämän idean kehittäminen vakuuttavaksi liikeideaksi on yrityksen ensimmäinen tavoite. Yrityksen liikeidean kannattavuudelle voidaan asettaa vaatimuksia. Ensimmäisenä vaatimuksena on, että liikeidean täytyy tuottaa asiakkaille jonkinlaista hyötyä. Liikeidealle täytyy myös löytyä markkina-alue jossa toimia. Kolmantena vaatimuksena pidetään ansaintalogiikka. Ansaintalogiikalla tarkoitetaan sitä, että yrityksellä on käsitys siitä, kuinka se tuottaa tulosta. (McKinsey & Company 2000, 29–33.)

Viitala ja Jylhä esittävät kirjassaan Richard Normanin tavan tarkastella liikeideaa. Norman on tiivistänyt liikeidean tarkastelun kolmeen peruskysymykseen, jotka muodostavat klassisen liikeideakäsitteen. Nämä kolme kysymystä ovat: kenelle, mitä ja miten. Ensimmäiseen kysymykseen vastattaessa pyritään edustamaan asiakasnäkökulmaa. Vastaus kertoo, mihin tarpeeseen ja kenelle tuotetta tai palvelua myydään. Mitä- kysymykseen vastattaessa esitellään yrityksen tuote tai palvelu. ”Miten toimitaan” kuvastaa yrityksen henkilöstönäkökulmaa. Siinä käsitellään myös osaamista, motivaatiota, yrityksen organisointia, prosessointia ja johtamista. (Viitala & Jylhä 2007, 51.)

Kun yrittäjä prosessoi liikeideaansa, hän voi miettiä näitä Normanin esittämiä kysymyksiä. Kun yrittäjä vastaa itselleen näihin kolmeen kysymykseen, hän saa niistä apuja liikeidean prosessointiin. Tällöin hän konkreettisesti tietää kohderyhmänsä sekä tuotteen tai palvelunsa ytimen. Yrittäjän pohtiessa yritystoiminnan kuvausta, hän samalla laatii yrityksen toimintamallin sekä organisaatorakenteen. Normanin esittämät kysymykset voidaan pitää aukaisevana tekijänä liikeidean kehittämisessä. Etenkin silloin kun tuleva yrittäjä ei ole liiketoiminnan ammattilainen, voi liikeidean työstäminen tuntua haastavalta.

Liikeidea on vaikeampaa analysoida aineettomien palveluiden kohdalla, kuten hoiva-alalla. Liikeideaan perehtyminen käynnistää liiketoiminnan ja on siksi äärimmäisen tärkeä prosessi. Yksi tapa syventyä liikeideaan on ryhmitellä se ydinpalveluun, yrittäjän osaamiseen sekä toimintaympäristöön liittyvien seikkojen mukaan. (Kainlauri 2007, 35.)

Liikeidean kehittäminen toimialasta riippumatta on haastava prosessi. Koska liikeidean kehittämiseen löytyy paljon apua, esimerkiksi kirjallisuudesta, kannattaa sitä hyödyntää. Erityisesti silloin, jos liikeidean prosessointi kirjalliseen muotoon tuntuu haastavalta, apuja kannattaa hyödyntää. Esimerkiksi edellä mainitun Normanin kolme kysymystä antavat yrittäjälle hyvän pohjan, jonka avulla liikeidean prosessoinnin voi aloittaa.

Pitkämäki nostaa henkilöstön aseman esille liikeidean kehittämisvaiheessa. Kun henkilöstö on mukana idean kehittämisessä, he sitoutuvat paremmin liikeideaan sekä yrityksen strategiaan. Näin henkilöstö kokee olevansa tärkeä, kun myös heidän mielipiteitään kuunnellaan. Samalla koko työyhteisö saa olla yhdessä ja ilmapiiri jokaisen tärkeydestä korostuu. (Pitkämäki 2000, 88.)

Liikeidean voi kiteyttää olevan liiketoiminnan sydän. Liikeidea on se, mistä kaikki saa alkunsa ja mihin kaikki pohjautuu. Se on ydin kaikelle toiminnalle. Liikeidean jalostaminen ja tarkastelu monelta kantilta on tärkeää. Silloin yrittäjä näkee, onko liikeidea niin hyvä, että liiketoiminta kannattaa aloittaa. Vaikka liikeidea vaikuttaisi hyvältä, on äärimmäisen tärkeä miettiä onko se sellainen, joka myös tuottaa yrittäjälleen tulosta.

Liiketoimintaideaa kehittäessä on myös se mahdollisuus, ettei ideasta olekaan kantavaksi kulmakiveksi toimivalle yritykselle. Ideaa kehittäessä yrittäjän on tärkeää syventyä myös kilpailijoihinsa, sillä yrityksen pitäisi tuoda markkinoille jotakin uutta tai omaa jolla se pärjää kilpailussa.

2.2 Liiketoimintasuunnitelman käsite

Kainlaurin mukaan liiketoimintasuunnitelmalla on kaksi päätehtävää: jäsentää yrittäjän omia ajatuksia liiketoiminnasta sekä antaa tietoa yrityksestä kattavasti ja ytimekkäästi yhteistyökumppaneille. (Kainlauri 2007, 37.)

Liiketoimintasuunnitelmassa käsitellään yrityksen keskeisiä asioita. Siinä tulee ilmi yrityksen perustamiseen, toimintaan ja johtamiseen liittyvät asiat. Liiketoimintasuunnitelmassa selvitetään myös yrityksen kustannuksia, myyntiä, kannattavuutta sekä kasvunäkymiä. Liiketoimintasuunnitelma antaa selkeän ja tiiviin kuvan yrityksestä. (McKinsey & Company 2000, 48–49.)

Liiketoimintasuunnitelmasta voidaan yhteenvetona sanoa, että sen on parempi olla kiinnostava, ytimekäs ja selkeä kuin liikaa tietoa sisältävä pitkä kirjallinen tuotos. Liiketoimintasuunnitelmaa laatiessa on hyvä muistaa myös sen lukijaa. Esimerkiksi rahoittajan mielenkiinto suunnitelman lukemiseen on varmasti suurempi silloin, kun suunnitelma on ytimekäs ja helposti luettavissa.

Viitalan ja Jylhän mielestä liiketoimintasuunnitelma on eräänlainen henkinen matka, jossa yrittäjä tuottaa liikeideansa sekä liiketoimintasuunnitelmansa kirjallisena tuotoksena. Kun nämä asiat ovat kirjallisena, on esimerkiksi rahoittajan helpompi arvioida yrityksen kannattavuutta. Perustamisvaiheessa yrittäjän on tärkeää selvittää tarvittavan osaamisen löytyminen. Jotta yritystoiminta on sujuvaa, on tärkeää että työntekijät sijoitetaan tehtäviinsä heidän osaamisen ja taitojen perusteella, esimerkiksi laskentatoimenammattilaiset kirjanpitotehtäviin ja markkinoinninammattilaiset markkinointi ja suunnitteluosastoille. Työntekijöiden lisäksi myös yrityksen johtohenkilöiden täytyy olla päteviä tehtäviinsä. Näiden asioiden lisäksi liiketoimintasuunnitelman tulisi sisältää yrityksen

organisaatiosuunnittelua, markkinointisuunnitelman, rahoituslaskelmat sekä mahdollisten riskien analysoinnin. (Viitala & Jylhä 2007, 61–63.)

Liiketoimintasuunnitelma on tärkeä työkalu yrityksen kannattavuutta pohtiessa. Koska liiketoimintasuunnitelma on sisällöltään laaja ja siinä arvioidaan yritystoimintaa monelta kannalta, kertoo se yrittäjälle faktatietoa toiminnasta. Kun yrityksen keskeiset asiat esitetään kirjallisesti, voi yrittäjä heti huomata jonkin sudenkuopan johon hänen tulisi paneutua tarkemmin.

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen voi ajallisesti kestää kauan, mutta sen tekeminen on kannattavaa. Etenkin näiden ongelmakohtien paljastumisen takia suunnitelmasta on hyötyä. Tällöin yrittäjä voi varautua tai poistaa ongelman ennen varsinaisen liiketoiminnan aloittamista. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen on tärkeä prosessi yrittäjälle ja sen laatimisessa kannattaa olla kriittinen.

2.3 Liiketoimintamalli ja organisaatio

Liiketoimintamalli sisältää kaikki yrityksen sisäiset tekijät. Yrittäjän on tärkeä ymmärtää eri toimintojen vaikutukset ja seuraukset toisiinsa nähden. Hyvin toimiva liiketoimintamalli sisältää suunnittelua ja organisointia. Näitä suunniteltavia tehtäväalueita ovat muun muassa henkilöstösuunnittelu, vastuunjako, johtamisen suunnittelu sekä yrityskulttuurin määrittely. Liiketoimintamalli sisältää myös ulkoisten ja sisäisten palveluiden oston tarkastelun. Liiketoimintamalli kuvastaa konkreettisesti sitä ketjua, kuinka tuote tai palvelu tuotetaan asiakkaalle asti. (McKinsey & Company 2000, 85–89.)

Aloittavan yrittäjän tulee organisoida sisäiset vastualueet. Liiketoiminnan alkuvaiheessa muutaman tason suunnittelu riittää esimerkiksi seuraavalla tavalla: toimitusjohtaja, toimintojen johtajat ja henkilöstö. Aloittavan yrittäjän kannattaa panostaa myös henkilöstörekrytointiin. Pätevän ja osaavan henkilöstön etsiminen ei ole helppoa. Rekrytointi prosessia helpottaa, jos yrittäjä itse tietää minkälaista henkilökuntaa etsii. (McKinsey & Company 2000, 85–89.)

Henkilöstörekrytointi on aloittelevalla yrittäjällä ja yritykselle tärkeä prosessi. Henkilöstö on se voimavara, jolla yritystoiminta pyörii. Yrityksen johdon kannattaa

mieltä niitä kriteerejä, joilla työntekijöitä pyritään valitsemaan yritykseen. Ammattitaito on tärkeä asia, mutta henkilökemiat ovat myös merkittävä asia päivittäisessä työympäristössä. Yrittäjän on hyvä pohtia työhaastattelua etukäteen, jotta hän siinä tilanteessa saa mahdollisimman kattavan käsityksen haastateltavasta. Koeajan käyttö työsuhteen alussa on myös hyvä työkalu yrittäjälle. Koeajan aikana työnantaja voi tarkemmin tarkastella työntekijän pätevyyttä ja soveltuvuutta työhönsä.

Viitala ja Jylhä lähestyvät työn organisointia liikeidean, strategian ja yrityksen tavoitteiden kautta. Näiden pohjalta mietitään, mitä toimenpiteitä edellä mainittujen asioiden saavuttaminen tarvitsee. Sen jälkeen jaetaan vastualueet sekä mahdolliset tehtävä- ja yksikkökokonaisuudet. Olennaista on myös miettiä yhteistyön ja koordinoinnin tapahtuminen eri yksiköjen kesken. Työn organisointi on työn sujuvuuden kannalta äärimmäisen tärkeää. Mitä suurempi yritys, sen paremmin organisointi tulisi toteuttaa. (Viitala & Jylhä 2007, 195–196.)

Yrityksen toimivuuden kannalta organisointi on tärkeässä asemassa. Johtamistehtävissä on ensisijaisen tärkeää se, että liiketoiminta pyörii moitteetta ja jokainen henkilöstön jäsen tietää tehtävänsä. Työn jakaminen vastuualueisiin ja tehtäväalueiden kiteyttäminen kirjallisena selventää yrityksen toimivuutta. Näin myös uusien työntekijöiden on helppo tulla yritykseen, kun työnkuva on selkeästi kirjattu paperille.

Organisaatiokaaviota voidaan käyttää yrityksessä työkaluna organisaation rakenteen ymmärtämiseksi. Siitä selviää keskeiset tehtäväalueet ja toiminnot, vastualueet kokonaisuuksina, vastuunalaisuuden tasot, josta selviää esimerkiksi raportointisuhteiden kulku. Näiden lisäksi kaaviosta selviää yrityksen johtohenkilöiden vallanjako. (Viitala & Jylhä 2007, 196.)

2.4 Sosiaali- ja hyvinvointialan yrittäjyys

Viitalan ja Jylhän mukaan eräs vahvasti Suomessa oleva yrittäjyydenmuoto on perheyrittäjyys. Heidän arvionsa on, että Suomessa toimii noin 80–85% perheyrittäjästä. Perheyrittäjyyden kolme tunnusmerkkiä ovat: perhe, liiketoiminta

sekä omistus. Nämä kolme kietoutuvat yhteen tässä yrittäjyyden muodossa. Viitalan ja Jylhän mukaan perheyrittäjyyden vahvuuksina pidetään eritoten vahvaa sitoutumista yritykseen, nopeaa päätöksentekoa, pitkäjänteisyyttä sekä uudistumishalukkuutta. Nämä samat tekijät ovat usein syynä siihen, että perheyrietykset menestyvät hyvin. (Viitala & Jylhä 2007, 20.)

Kainlauri esittelee teoksessaan eri sosiaali- ja hoiva-alan yrittäjyyttä. Sosiaalipalvelut yrittäjyyden toimialana on vielä melko uusi. Yrittäjiä on tällä alalla vielä vähän, vaikka Kainlaurin tutkimusten mukaan alan kasvu on voimistumassa. Tyypillisiä sosiaalipalveluiden yrityksiä ovat erilaiset palvelutalot ja palveluasunnot sekä lastenpäivähoito ja kotipalvelut. Sosiaalipalveluiden suurimpina asiakkaina ovat kunnat, sillä usein asiakkaat tulevat tätä kautta. Kunta toimii myös usein näiden palveluiden rahoittajana, pääasiallisena tuottajana, toiminnan valvojana sekä ostajana. On siis selvää, että kunnan asema ja tärkeys tämän alan yrittäjyydessä on suuri. (Kainlauri 2004, 61–63.)

Hoiva- ja hyvinvointialan yrittäjyys on usein paikallisesti tai alueellisesti toimivaa. Kainlaurin mukaan hoivayrittäjyys voidaan jakaa kahteen ryhmään. Nämä ryhmät on jaettu työmuodon mukaan seuraavasti:

- Hoivakotipalvelut, joiden asiakkaat koostuvat pääasiassa kunnan tuottamista asiakkaista. Palvelut tuotetaan esimerkiksi ostosopimuksien perusteella.
- Hoivakotipalvelut, joiden asiakkaat ovat itse maksavia asiakkaita. Vaikka kunta ei maksa näiden asiakkaiden palveluita, asiakkaalla on oikeus saada tukea kotitaloustyön perusteella. Palvelut tuotetaan asiakkaalle kotiin. (Kainlauri 2004, 63.)

Kainlaurin mukaan hyvinvointialan yrittäjyyttä on viime aikoina tutkittu paljon. Näistä tutkimuksista on ilmennyt, että alan yrittäjät ovat usein toimineet pitkään kuntasektorin palveluksessa ja heillä on vahva ammattitaito. Toisena yhdistävänä tekijänä on, että yrittäjillä on halua ja näkemystä perustaa parempia palveluja kuin mitä kuntasektori kykenee tarjoamaan. (Kainlauri 2007, 33.)

Sosiaali- ja hyvinvointialan yrittäjyyteen liittyy usein kunta. Se on tärkeässä roolissa yrittäjyyden onnistumisessa, sillä se usein työllistää yrityksen. On mielenkiintoista huomata, että vaikka yrittäjä hyvin todennäköisesti joutuu tekemään yhteistyötä kunnan kanssa, on se usein myös syy siihen miksi yrittäjäksi ryhdytään. Toisaalta on hyvin ymmärrettävää, miksi tämän alan yrittäjiksi ryhtyvät usein pitkään kuntasektorilla työskennelleet ihmiset. Heille on tällöin karttunut hyvä ammattitaito sekä näkemystä alalta. Toinen syy, minkä Kainlaurikin mainitsi, on se, että halutaan tuottaa parempia palveluja.

2.5 Yritysmuodot

Yritysmuodon valintaa miettiessä yrittäjä voi ensin päättää, toimiiko yritys hänen omissa nimissä vai perustetaanko yritykselle oma oikeudellinen nimi. Yrittäjän kannattaa myös pohtia yritysmuodon valinnasta seuraavia oikeudellisia asioita. Yritysmuoto vaikuttaa yrityksen verotukseen, toiminnan laajuuteen, hallintoon, vastuunkantoon sekä voitonjakoon. (Viitala & Jylhä 2007, 65.)

Vaikka Suomessa toimii useita erilaisia yritysmuotoja, voidaan ne jakaa kahteen pääryhmään. Nämä ovat henkilöyritykset ja pääomayritykset. Henkilöyrityksiä ovat toiminimi, avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. Pääomayrityksiä ovat osakeyhtiöt sekä osuuskunnat. Henkilöyritysten ja pääomayritysten tärkein ero liittyy yrityksen talouteen. Henkilöyrityksissä yrittäjä on itse henkilökohtaisessa vastuussa yrityksen sitoumuksista, esimerkiksi lainoista. Pääomayrityksissä yrittäjä puolestaan vastaa vain sijoitetusta pääomasta. (Viitala & Jylhä 2007, 65.)

Usein yrittäjä aloittaa yksityisenä yrittäjänä, esimerkiksi toiminimellä. Viitala ja Jylhä kertovat, että Helsingissä kaikista yrittäjistä noin 40 prosenttia on yhden ihmisen yrityksiä. He myös täsmentävät, että vaikka yksityisenä yrittäjänä aloittaminen on helppoa ja vaivatonta, ei yrittäjällä välttämättä ole tarkoituskaan missään vaiheessa laajentaa yritystoimintaansa. (Viitala & Jylhä 2007, 19.)

Viitalan ja Jylhän mukaan yrittäjyyden aloittaminen toiminimellä on yrittämismuodoista pelkistetyin. Yksityisessä toiminimessä päätöksenteko, vastuu

sekä kaikki yrityksen tuottama tulos ja omaisuus kuuluvat yrittäjälle itselleen. Yrittäjä on myös suoraan henkilökohtaisessa vastuussa omalla ja toiminimen omaisuudella yrityksen kaikista sitoumuksista. (Viitala & Jylhä 2007, 66.)

Raatikainen kertoo, että toiminimen perustaminen ei vaadi kirjallista sopimusta. Hän kuitenkin kannattaa liiketoimintasuunnitelman laatimista. Toiminimen alla toimivat yritykset voidaan jakaa ammatinharjoittajiin sekä liikkeenharjoittajiin. Ammatinharjoittajia ovat esimerkiksi kirvesmiehet ja nuohoojat. Liikkeenharjoittajat eroavat ammatinharjoittajista siinä, että heillä on kiinteä toimipaikka ja usein myös työntekijöitä. Kioskinpitäjät ja kampaamot ovat hyviä esimerkkejä liikkeenharjoittajista. Yrittäjä ei voi itse nostaa palkkaa yrityksestään, mutta voi tehdä yksityisnostoja. Myös toiminimellä toimivan tulee huolehtia kirjanpidosta lakien ja säädösten mukaisesti. (Raatikainen 2011, 69.)

Toiminimellä yrittämisen voi yhteenvetona sanoa olevan yksinkertaisinta yrittämistä. Varsinkin, jos yrittäjä toimii yksin, on tämä yritysmuoto varteenotettava. Päätöstenteko on yrittäjän itsensä hallinnassa, kuten koko yritystoiminta. Ainoana kriteerinä voidaan pitää vastuunalaisuutta. Ennen päättymistä toiminimeen yrittäjyyden muotona, yrittäjän kannattaa varmistaa liikeideansa kannattavuus. Tämä on järkevää tehdä siksi, ettei yrittäjä joutuisi konkurssiin. Kyseessä on kuitenkin koko yrittäjän omaisuus.

Kun perustajina on kaksi tai vain muutama henkilö, on avoin yhtiö hyvä yhtiövalinta. Avoimessa yhtiössä jokainen yhtiönjäsen vastaa omalla henkilökohtaisella omaisuudellaan kaikesta yhtiöön liittyvästä, jokainen yhtiömies on siis yhteisvastuullinen. Raatikaisen mukaan avoin yhtiömuoto on usein sopiva perheyriyksille ja sellaisille yrityksille, jossa ammattitaidolla on suuri merkitys. Olisi hyvä tehdä yhtiösopimus kirjallisesti, vaikkakin yhtiömiehet ovat usein tuttuja keskenään ja luottamus tässä yhtiömuodossa korkealla. Avoimessa yhtiössä kannattaa harkita tarkoin, mihin rahaa sidotaan, sillä henkilöiden oma talous on suoraan vakuutena. (Raatikainen 2011, 69, 75.)

Kommandiittiyhtiö on myös henkilöyhtiö. Tässä yhtiömuodossa on vastuunalaisia yhtiömiehiä sekä äänettämiä yhtiömiehiä. Yrityksen varoja saa nostaa ilman että

siitä erikseen sovitaan. Tämä ei koske äänettömiä yhtiömiehiä, vain vastuunalaisia yhtiömiehiä sekä elinkeinonharjoittajia. (Viitala & Jylhä 2007, 66.)

Raatikaisen mukaan vastuunalaiset yhtiömiehet ovat kommandiittiyhtiössä niitä, jotka tekevät yritystä koskevat päätökset. Äänettömällä yhtiömiehellä ei ole päätöksentekovaltaa tai edustus-oikeutta yrityksen nimissä. Hän vain sijoittaa varallisuutta yrityksen pääomaan. Vastuunjako määräytyy myös niin, että vastuunalainen yhtiömies vastaa kaikella omaisuudellaan ja äänetön vain sijoittamallaan pääomalla. Äänettömällä yhtiömiehellä on oikeus saada korkoa sijoittamalleen varallisuudelle. Kommandiittiyhtiössä kirjanpito täytyy huolehtia joka kuukausi. (Raatikainen 2011, 70.)

Kommandiittiyhtiön vastuunalaisista yhtiömiehistä voi yhteenvetona sanoa samaa, kuin yrittäjistä toiminimellä sekä avoimessa yhtiössä. Koska vastuunalainen yhtiömies vastaa kaikella henkilökohtaisella omaisuudellaan yrityksen toiminnasta, kaikki yritystä koskevat investoinnit ja päätökset tulee harkita tarkoin. On merkittävää, että he ovat sitoutuneita yrityksen toimintaan ja pyrkivät kehittämään liiketoimintaa tuottoisaksi.

Osakeyhtiö on pääomayritys. Siinä omistajien vastuuta on rajoitettu koskemaan pelkästään sijoitettua pääomaa. Osakeyhtiössä ylin päättävä elin on yhtiökokous. Siellä päätetään yrityksen hallitus ja hallituksessa usein valitaan yritykselle toimitusjohtaja. Hallitus vastaa yrityksen toiminnasta ja päättää sitä koskevista asioista. Toimitusjohtaja puolestaan vastaa yrityksen päivittäisestä johtamisesta. Osakeyhtiölaki on säädetty niin, että se koskee kaikenkokoisia osakeyhtiöitä. Voi siis olla osakeyhtiöitä, joissa on vain yksi omistaja. Tällöin sama henkilö on yrityksen osakas, ainoa hallituksen jäsen sekä toimitusjohtaja. (Viitala & Jylhä 2007, 66.)

Osakeyhtiön hyvänä puolena on se, että yrittäjä ei joudu henkilökohtaiseen vastuuseen yrityksen sitoumuksista. Hän vastaa vain sijoitetulla pääomalla. Hyvänä voidaan myös pitää sitä, että vaikka osakeyhtiötä sitovat jyrkemmät säädökset, niin se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yrityksen pitäisi kooltaan olla suuri. Kuten Viitala ja Jylhä kertoivat, osakeyhtiössä voi olla vain yksi yrittäjä.

Osuuskuntaa ei voi perustaa vain yksi henkilö vaan siinä on useita yrittäjiä yhdessä. Tyypillisiä osuuskuntia ovat esimerkiksi työosuuskunnat, osuuskaupat ja maatalouden tuottajaosuuskunnat. Osuuskunnassa jäsenet saavat yhden äänen sijoitettuaan rahaa yrityksen pääomaan. Näin voiton ja kustannusten jakaminen jäsenten kesken on helppoa, sillä toiminta on tasa-arvoista. Jäsenet maksavat myös jäsen- tai osuusmaksua. Tämän lisäksi osuuskuntaan voidaan sijoittaa ulkopuolelta ja näin saada pääomarahoitusta. (Viitala & Jylhä 2007, 67.)

Osuuskunta voidaan perustaa pienemmällä pääomalla kuin osakeyhtiö. Myös siihen liittyminen ja eroaminen sujuvat helpommin. Viitalan ja Jylhän mukaan osuuskuntaa on vaikea määritellä. Heidän mukaansa näitä yrittäjyyden muotoja on vähän. Kuitenkin osuuskunnan yrittäjästä voidaan kertoa se, että jotta häntä pidetään yrittäjänä, tulee tämän tehdä yritystä koskevia päätöksiä eikä vain olla osallisena hallinnointiin. (Viitala & Jylhä 2007, 67.)

2.6 Yhteiskunnallinen yrittäjä

Yhteiskunnallinen yrittäjä käsitteenä voidaan ymmärtää sekä erittäin laajasti että erittäin suppeasti. Sen käsite alkoi hahmottua muotoonsa vasta 1990-luvulla, se on siis melko uusi yrittäjyyden muoto. Yhteiskunnallinen yritys toimii yhteiskunnan tai jonkin yhteisön hyväksi. Tällöin yksityinen liiketoiminnan harjoittaja toimii yhteiskunnallisen tehtävän hyväksi, eikä liiketoiminnan voittoja jaeta omistajille vaan se pääosin menee yhteiskunnallisen tavoitteen toteutumiseen. Yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen liitetään usein yhteistalouden käsite. Yhteistaloudessa päätavoitteena ei ole liikevoiton kasvattaminen. Siinä pyritään usein edistämään jäsenten sosiaalisten ja taloudellisten tarpeiden tyydyttämistä. Tavoitteena voi myös olla yhteiskunnallisen hyvän tuottaminen, kuten myös yhteiskunnallisissa yrityksissä. (Pöyhönen, Hänninen, Merenmies, Lilja, Kostilainen & Mankki 2009–2011, 7.)

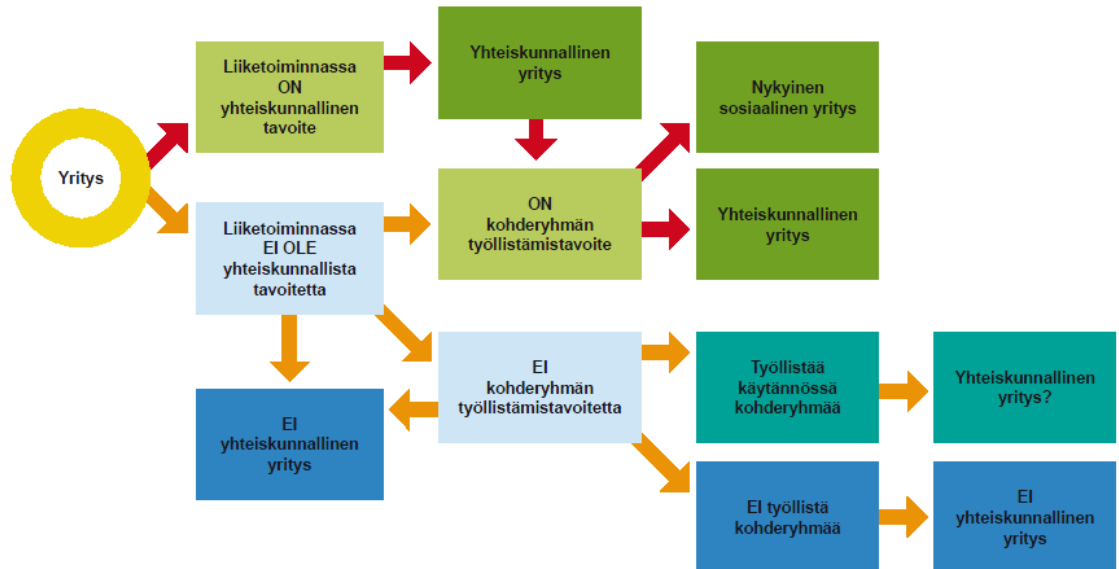
Tutkimuksessa Yhteiskunnallisesta yrityksestä Pöyhönen, Hänninen, Merenmies, Lilja, Kostilainen ja Mankki (2009–2011, 7.) ovat täsmentäneet yhteiskunnallisen yrityksen käsitettä Euroopan komission määritelmällä. Euroopan komissio on antanut yhteiskunnalliselle yritykselle seuraavanlaisia kriteereitä:

yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen tarkoitus yhdistettynä yksityissektorin yrittäjyyteen, yhteiskunnalliset yritykset käyttävät liikevoittonsa joko jäsentensä tai laajemman yhteisen päämäärän hyväksi, yhteiskunnalliset yritykset voivat olla lailliselta muodoltaan yksityisiä yrityksiä, osuuskuntia, järjestöjä, yleishyödyllisiä organisaatioita tai keskinäisiä yhtiöitä ja ne toimivat pääosin kolmella toimialalla: syrjäytymisvaarassa olevien osallisuuden tukeminen koulutuksen ja työn avulla, henkilökohtaisten palvelujen tuottaminen ja paikallisten kehittämishankkeiden toteuttaminen. (European Commission 31.10.2010.)

Euroopan komission määritelmä selventää yhteiskunnallisen yrityksen käsitettä hyvin. Yhteiskunnallinen yritys näyttää olevan hyvin laajasti käsitettävissä. Se voi yritysmuodoltaan olla melkein mikä tahansa yritysmuoto, joten yhteiskunnallisen yrityksen ominaisuudet näyttävät tulevan ilmi nimenomaan yrityksen tavoitteiden määrittelyssä.

Lilja ja Mankki kertovat tavoitteen täyttymisen olevan ensisijainen tavoite yhteiskunnallisen yrityksen toiminnassa. Liiketoiminta ei siis perustu perinteiselle liikevoiton tavoittamiselle. Voitonjaosta ja tavoittamisesta kerrotaan, että yhteiskunnallisten yritysten tulee olla toimivia ja tuottavia ja että tuotto menee pääosin yhteiskunnallisen toiminnan hyväksi. Käytännössä tämä tarkoittaa Liljan ja Mankin mukaan sitä, että tuotto investoidaan takaisin yritykseen tai yrityksen lähiympäristöön. (Lilja & Mankki 2010, 5.)

Lilja ja Mankki ovat sitä mieltä, ettei sosiaalialan palveluiden yritysmuoto toimi nykyisellä tavalla. He näkevät yhteiskunnallisen yrityksen menetelmänä, joka nostaisi sosiaalialan työllisyyspoliittisesta näkökulmasta katsottavaksi yhteiskunnan tavoitetta palvelevaksi toiminnaksi. Lilja ja Mankki näkevät vaikeasti työllistettävien ihmisten työllistämisen myös mahdollisuutena yhteiskunnallisessa yrityksessä. (Lilja & Mankki 2010, 5-6.)

Kuvio 1. Yhteiskunnallinen yritys työllistämisen kautta. (Lilja & Mankki 2010, 7.)

Kuviossa 1 Lilja ja Mankki havainnollistavat yhteiskunnallista yritystä työllistämisen kautta. Yrittäjälle on ensin esitetty kysymys, onko se yhteiskunnallinen yritys. Tästä seuraava kysymys on, haluaako se työllistää vaikeasti työllistettäviä henkilöitä. Tämä vastaus kertoo, josko yrittäjällä onkin yhteiskunnallisen yrittäjän tunnusmerkkejä. (Lilja & Mankki 2010, 6.)

Yhteiskunnallisen yrityksen idea kiteytyy liiketoimintaan, jonka tuotto menee yhteiskunnan hyväksi. Tämä on varmasti hyväksi etenkin sosiaali- ja hoitoalan yrittäjyydessä, sillä näiden alojen laadukkuudesta puhutaan niin paljon. Toisaalta opinnäytetyön tekijä pohtii, tuottaako se sitten yrittäjälle itselleen toivottavaa tuottoa kun tuotto menee pääosin muualle kuin itselle. Onko toiminta enää silloin itsenäistä yrittämistä vai enemmänkin yhteiskunnan alla tapahtuvaa liiketoimintaa?

Yhteiskunnallista yrityshanketta tehdessä Lilja ja Mankki selvittivät Suomessa olevien yhteiskunnallisten yritysten määrää. He kertovat itsekkin, että näiden tietojen tilaaminen oli haastavaa, koska yhteiskunnallisesta yrityksestä ei ole vielä olemassa mitään varsinaista määritelmää. Lilja ja Mankki joutuivat hakemaan tietoa erilaisten määritelmien kautta, jotka johtaisivat siihen, että yritys saattaisi olla yhteiskunnallinen. Näitä kriteerejä olivat tällöin yrityksen omistajat, toimiala

sekä toiminnan tarkoitus. Myös yhteisömuoto oli huomioitu. (Lilja & Mankki 2010, 18.)

Kuten Lilja ja Mankki itse kertoivat hankkeessaan, on yhteiskunnallinen yritys vaikea määritellä. Yhteiskunnallisen yrityksen voidaan siis nähdä olevan yksi yrittämisen muoto siinä, missä esimerkiksi perheyrittäjät. Se ei ole virallinen organisaation nimi, vaan aatteellinen näkemys siitä, kuinka yritys toimii ja ennen kaikkea näkemys siitä, minkä hyväksi se toimii ja mitkä ovat yrityksen tavoitteet.

2.7 Yrityksen verotus

Yrityksen verotus määräytyy sen yritysmuodon mukaisesti. Yrittäjien tulo jaetaan pääomatuloon sekä ansiotuloon. Pääomatuloja verotetaan 28 % verokannalla. Ansiotuloja verotetaan progressiivisesti, eli veroprosentti nousee sen mukaan, kuinka tulot nousevat. Kunnallisvero määräytyy kunnallisveroäyrin mukaan. (Kainlauri 2007, 128.)

Toiminimellä pääomatuloja katsotaan olevan 20 % vuoden tuottoa vastaavasta nettovarallisuudesta. Nettovarallisuuden määrä voidaan laskea niin, että yrityksen varoista vähennetään yrityksen velat. Mikäli yrittäjä maksaa palkkoja, se huomioidaan lisäämällä vuoden aikana maksettujen palkkojen määrästä 30 % yrittäjän nettovarallisuuteen. Yrityksen verotus tapahtuu yrittäjän henkilökohtaisessa verotuksessa. Yrittäjä merkitsee ansio- ja pääomatulot muihin ansio- ja pääomatuloihin. (Kainlauri 2007, 128.)

Avoimessa ja kommandiittiyhtiössä yritys ei itse maksa tuloveroa. Näissä voitto jaetaan suoraan yhtiön osakkaille ja sen verotus tapahtuu yrittäjien henkilökohtaisessa tuloverotuksessa. Tuloverotuksen verotus tapahtuu tällöin samoin, kuin toiminimellä toimivan yrittäjän. Tämä voitonosto tapahtuu palkanmaksuna tai yksityisottoina yrityksen tililtä. (Kainlauri 2007, 128–129.)

Osakeyhtiön verotus eroaa edellisistä siinä, että se on itse verovelvollinen. Osakeyhtiön veroprosentti on 26 % ansio- ja pääomatuloista. Mikäli yhtiö maksaa voitto-osuuksia osinkoina, se verotetaan osinkotuloina ansio- ja pääomatulojen

mukaisesti. Osuuskunnissa verotus tapahtuu samalla tavalla kuin osakeyhtiössä. (Kainlauri 2007, 129.)

Yrittäjän täytyy myös maksaa arvonlisäveroä valtiolle. Tämän määrän yrittäjä saa laskemalla kun hän vähentää ostoihin sisältyvän arvonlisäveron myynnin arvonlisäverosta. Yrittäjä voi ilmoittautua olevansa arvonlisäverovelvollinen. Tämä kannattaa tehdä silloin, mikäli yrittäjä uskoo tuloksen olevan yli 8500 euroa vuodessa. Mikäli yrittäjä ei ilmoita kuukausittain maksettavaa arvonlisäveroä, joutuu hän tämän rajan ylittyessä maksamaan koko tilikaudelta täyden veron. Luvanvarainen yrittäjäyys sosiaali- ja hoiva-alalla on arvonlisäverosta vapaa. (Kainlauri 2007, 129.)

Yrityksen verotuksessa kannattaa olla huolellinen. Yrittäjän kannattaa esimerkiksi arvonlisäveron kohdalla ilmoittautua verovelvolliseksi, jotta ei kävisi niin, että verovuoden lopussa joutuisi maksamaan kerralla suuria summia.

Yhteiskunnallisen yrityksen näkökulmasta ei verotuksessa ole eroja yksityiseen yrittäjään, sillä yhteiskunnalliset yritykset ovat myös samoja yritysmuodoltaan kuin yksityiset yrittäjät.

2.8 Markkinointi

Viitalan ja Jylhän (2007, 113–117.) mielestä markkinointi on laajasti käsitettävissä ja sillä on useita merkityksiä. Peruskäsitteeltään se tarkoittaa kysynnän luomista ja tyydyttämistä kohdemarkkinoilla. Markkinointisuunnitelmaa tehdessä selvitetään:

- kohderyhmät, jolle palvelu tuotetaan
- yrityksen ydinaseointi, tuotteesta tai palvelusta saatava hyöty
- hinta-aseointi, eli tuotteen tai palvelun hinta verrattuna kilpailijoihin nähden
- arvoväittäjä, eli vastaus asiakkaan tarpeeseen sekä syyt, miksi tuote tai palvelu tulisi ostaa juuri tältä yritykseltä
- markkinointiviestintä
- markkinointistrategia (Viitala & Jylhä 2007, 113–117.)

Markkinointia ei tule käsittää pelkkänä mainontana, sillä siihen sisältyy paljon muutakin. Markkinointi käsitteenä on hyvin laaja. Liiketoimintasuunnitelmassa tulisi vastata markkinoinnin osalta ytimekkäästi kahteen tärkeään kysymykseen. Ensimmäisenä tulee vastata asiakkaiden tarpeeseen, eli mitä hyötyä tuote tai palvelu tuo asiakkaalle. Toisena tulisi vastata siihen, mitä etuja se tuo yritykselle itselleen sen kilpailijoihin nähden. McKinsey ja Company tähdentää markkinoinnin tärkeät alueet liiketoimintasuunnitelmassa vielä seuraaviin pääkohtiin: markkina- ja kilpailija-analyysi, kohdemarkkinoiden määrittäminen, markkinointistrategian luominen sekä asiakassuhteiden hallinta. (McKinsey & Company 2000, 67–68.)

Raatikainen näkee markkinoinnin tehtävänä tuoda yrityksen tuotteet tai palvelut asiakkaiden ulottuville. Yrityksen markkinoita pohtiessa selvitetään asiakasryhmät sekä ne asiakkaan tarpeet, joihin yritys haluaa vastata. Jotta yritys pärjää markkinoilla, sillä tulee olla hyvä markkinointistrategia ja olla selvillä myös kilpailijoistaan. Markkinointiin liittyy myös lainsäädäntöä, josta yrittäjän tulee olla tietoinen. (Raatikainen 2011, 46.)

Tenhusen näkemys sosiaalialalla toimivien yritysten menestyksestä on, että asiakaskuntaa tulisi löytyä julkiselta sektorilta kuten kunnista. Hänen mukaansa sosiaalialalla on vielä vähän yrityksiä, jotka tarjoavat palvelujaan vain yksityisille kuluttajille. Sosiaali- ja terveysalan yrittäjillä asiakkaiden tyytyväisyys ja näin luodut pitkäaikaiset asiakassuhteet ovat yrittäjille ensisijainen tavoite. (Tenhunen 2004, 95.)

Sosiaali- ja terveysalalla markkinointina on etenkin asiakaslähtöinen kulttuuri, henkilöstön asiakkaisiin suuntautunut ajattelutapa sekä verkostoituminen tärkeiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Tenhunen lisää loppuun, ettei sosiaali- ja terveysalankaan yrittäjien tule kuitenkaan unohtaa markkinoiden muita näkökulmia. Näitä ovat esimerkiksi hinta, tuotteen tai palvelun saatavuus sekä henkilökunnan sitouttaminen yritykseen. (Tenhunen 2004, 95–97.)

Tenhusen näkemys markkinoinnista sosiaali- ja terveysalalla on varmasti useiden yrittäjien kohdalla totta. Ensisijainen tavoite sosiaalialan palvelua tuottaessa on asiakkaiden tyytyväisyys. Mediassa puhutaan niin paljon huonosta hoiva-alan palvelusta, että ei ole ihme jos hoiva-alan yrittäjät haluavat antaa parempaa

palvelua ja samalla saada siitä hyvän kilpailuedun. Kliseinen sanonta, että sosiaalialan työ on sydämen asia, taitaa siis osittain pitää paikkansa.

2.9 Yrityksen talous ja rahoitus

Yrityksen rahoitus jaetaan tulo- ja pääomarahoitukseen. Tulorahoitus on myyntituloja, joista on vähennetty esimerkiksi ostot. Pääomarahoitus jaetaan omaan ja vieraaseen pääomaan. Vieras pääoma jaotellaan lyhyeksi, mikäli se on maksettava pois vuoden kuluessa. Jos maksuaikaa on enemmän, puhutaan pitkäaikaisesta pääomalainasta. (Raatikainen 2011, 118.)

Aloittelevan yrittäjän on suunniteltava talous huolella. Laskelmien tekeminen selventää yrittäjälle itselleen yritystoiminnan kannattavuutta sekä antaa tietoa sidosryhmille kuten pankille. Meno- ja tuloarviolaskelmilla yrittäjä arvioi liiketoiminnan kannattavuutta. Perustamisvaiheessa lasketaan myös investointien tarve (Investointeihin kuuluu esimerkiksi vuokramenot, henkilöstö-, ja perustamiskulut sekä vakuutusmaksut). Tällä selvitetään kuinka paljon tarvitaan alkupääomaa, jotta yritys voi toimia ensimmäiset kuukaudet. Rahoitusta yrittäjä voi hakea seuraavista lähteistä: Työvoimatoimiston starttiraha, TE-keskus, Finnvera, Tekes ja pankkilainat. (Kainlauri 2007, 107–114.)

Yrittäjän tulisi ymmärtää taloudestaan ja rahoituksesta perusasiat, vaikka hän tulisikin ulkoistamaan esimerkiksi kirjanpidon. Talouden ja yrityksen rahoituksen hoitaminen ovat asioita, jota jokainen yrittäjä ei välttämättä ymmärrä. Koska alalta löytyy ammattilaisia, esimerkiksi kirjanpitäjiä, kannattaa heitä käyttää hyödyksi. Liiketoiminnan talouden suunnittelu mahdollistaa kaiken toiminnan, joten se täytyy tehdä tarkoin.

Tenhusen mukaan yksityisen yrittäjän liiketoiminnan tuottoja sosiaali- ja terveysalalla ovat:

- Yksityisten asiakkaiden maksut
- Kuntien ja kuntayhtymien palveluostot
- Kansaneläkelaitoksen maksamat korvaukset ja tuet
- Yksityisten vakuutuskorvauksista terveydenhuollossa

- Kuntien myöntämät toiminta-avustukset
- Kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämät tuet
- EU: n rakennerahastojen myöntämät projektirahastot
- Raha-automaattiyhdistyksen toiminta-avustukset (Tenhunen 2004, 57.)

Sosiaali- ja terveysalan pääomatuloja ovat Tenhusen mukaan:

- Omistajien sijoitukset yritykseen
- Pankki- sekä Finnveran lainat
- Liiketoiminnasta syntyvät lyhytaikaiset velat
- Asuntorahaston investointiavustukset
- Maa- ja metsätalousministeriön investointiavustukset
- Kauppa ja teollisuusministeriön investointiavustukset (Tenhunen 2004, 57–58.)

Sosiaali- ja terveysalan tulonlähteet on hyvä käydä läpi, sillä siitä selviää mistä tulot tällä yrittäjyyden alalla tulevat. Hoiva-ala toki myy palvelujaan, mutta niiden asiakaskunta ei aina koostu niin sanotuista kuluttajamarkkinoista. Tällä tarkoitetaan sitä, että asiakkaat ovat usein hoidon tai kuntoutuksen tarpeessa. Tässä kohtaa hoiva-alan asiakaskunta eroaa huomattavasti esimerkiksi kauneudenhoitoalasta, jossa asiakkaat haluavat ja itse päättävät, mikäli haluavat ostaa näitä tuotteita ja palveluja.

2.10 Riskit

Viitala ja Jylhä korostavat riskienhallintaa merkinä hyvästä johtamisesta. Riskien tunnistamisella sekä niihin varautumisella varmistetaan yrityksen toiminnan kannattava jatkuminen mutta myös henkilöstön hyvinvointi. Yritystä uhkaa aina riskit, joten näihin tulisi varautua huolella. Viitala ja Jylhä ovat jakaneet riskienhallinnan kolmeen alueeseen: riskien tunnistaminen, riskien analysointi ja riskinhallintakeinojen määrittely. (Viitala & Jylhä 2007, 342.)

Riskeihin perehtyminen auttaa niihin ennakoimisessa sekä hallinnassa. Kainlauri jaottelee yritystoiminnan riskit liike-, vahinko- ja henkilöstöriskeihin. Taloudelliset riskit, esimerkiksi korkojen nousu on liikeriski. Liikeriskeihin sisältyy voiton ja

tappion mahdollisuus. Vahinkoriskeihin luetellaan mm. ympäristö-, vastuu- ja omaisuusriskit. Tämän alueen riskeihin voi varautua eri vakuutuksien avulla. Henkilöstöriskejä ovat työkyvyttömyyteen, tietovuotoon ja muihin henkilöstöön liittyviin asioihin vaikuttavat asiat. Henkilöstöriskejä voidaan välttää onnistuneella rekrytoinnilla sekä henkilöstön työhyvinvoinnista huolehtimisella. (Kainlauri 2007, 117–118.)

Kun riskit on tunnistettu eri alueilta, niitä punnitaan riskianalyysin avulla. Riskianalyysissa arvioidaan riskin mahdollista toteutumaa, tiheyttä ja riskin toteutuessa sen aiheuttamia kustannuksia. Tämä analyysin pohjalta suunnitellaan riskinhallintakeinot. (Viitala & Jylhä 2007, 344.)

Kolmantena vaiheena Viitala ja Jylhä pitävät riskienhallintakeinoja. He ovat jakaneet nämä hallintakeinot seuraavalla tavalla: riskien välttämiseen, pienentämiseen, siirtämiseen, varautumiseen sekä niiden ottamiseen. Riskien välttäminen tapahtuu poistamalla riski tai asian tekemättä jättäminen, joka tämän riskin tuottaa. Pienentäminen voidaan toteuttaa esimerkiksi huoltamalla palovaroittimia aikakajoin, jolloin pienennetään tulipalonriskiä. Riskien siirtäminen tapahtuu vakuuksien ottamisella. Riskien ottaminen on osa liiketoimintaa, joten täytyy myös hyväksyä se että riskit ovat olemassa. (Viitala & Jylhä 2007, 344–345.)

Yrittäjän on järkevää varautua riskeihin. Ylipäättänsä liiketoiminnan pyörittäminen on riski, mutta konkreettisiin riskeihin on syytä valmistautua. Viitalan ja Jylhän yksinkertainen mutta toimiva malli riskienhallinnasta vaikuttaa hyvältä. Riskien tunnistaminen tuo liiketoiminnan arjen konkreettisesti esille jo liiketoimintasuunnitelmaa laatiessa. Mikäli riskeihin ei ole kunnolla varustauduttu, voi se koitua yrityksen kompastuskiveksi jo alkuvaiheessa.

3 AMMATILLINEN PERHEKOTI

Ammatillinen perhekotitoiminta on laitoshoidon ja perhehoidon välimuotoista hoitoa. Perhehoidosta on lakisääteisiä asetuksia koskien niin henkilökuntaa kuin kiinteistöä itseään, jossa perhehoito järjestetään. Aloittavan perhekodin tulee myös hakea toimilupaa lääninhallitukselta. Näitä asioita käsitellään tässä luvussa. Ensin käsitellään perhekotitoimintaa yleisesti, minkälaista toimintaa se on ja mitä pitää huomioida esimerkiksi kiinteistöä koskien. Toisessa alaotsikossa käsitellään lääninhallituksen lupaa ja kolmannessa alaotsikossa lakeja, joita täytyy huomioida perhekotitoiminnassa.

3.1 Yleistä perhekodista

Ammatillinen perhekoti on laitoshoidon ja perhehoidon välimuoto. Perhekoteihin sijoitetaan vaikeahoitoisia lapsia, joita ei voida sijoittaa suoraan perheisiin. Ammatilliselle perhekodille täytyy hakea toimilupa lääninhallitukselta. Pääsääntönä on, että lasten kanssa perhekodissa asuu kaksi aikuista. (Sosiaaliportti. 31.8.2007.)

Sosiaalihuoltolaissa (L 17.9.1982/710) on määritelty seuraavanlaisesti perhehoitoa koskevan hoidon luonne sekä kenelle hoito on suunnattu:

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityiskodissa.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus perheenomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalista kehitystään.

Perhehoitoa annetaan henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksi käyttäen ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa. (L 17.9.1982/710)

Sosiaalihuoltolain määritelmä kertoo perhehoidon asiakaskunnasta, eli potilaista, sekä perhehoidon tavoitteista ja luonteesta hyvin ja ytimekkäästi. Se antaa selkeän tavoitteen niille työntekijöille ja yrittäjille, jotka toimivat perhehoidon parissa. Tämä ensisijainen tavoite on, että hoidettaville henkilöille pyritään antamaan erittäin kodinomainen ympäristö. Tähän tavoitteeseen pyritään sekä fyysisen sijainnin, eli kodin avulla, että myös henkilökunnan kautta. Kuten laissa kerrotaan, hoidossa oleville pyritään antamaan myös mahdollisuus läheisiin ihmissuhteisiin.

Ammatilliselle perhekodille asetetaan tiukkoja säädöksiä. Kiinteistö, jossa toimintaa harjoitetaan, tulee olla yhteiset ruokailu ja oleskelutilat. Tämän lisäksi hygieniatiloja tulee olla tarpeeksi asukkaiden lukumäärään nähden. Jokaiselle sijoitetulle lapselle tulee olla oma huone, josta siitakin on olemassa tarkemmat säädökset. Perhekodissa suositellaan olevan myös jonkinlainen harrastuhuone, esimerkiksi askartelua tai musiikinsoittoa varten. Asiakirjoille täytyy olla lukittava tila sekä rauhallinen neuvotteluhuone, jossa voidaan käydä läpi erilaisia keskusteluja, liittyen lapsiin ja perhekodin toimintaan. Ammatillisen perhekodin soveltuvuus tulee tarkastaa ennen toiminnan aloittamista terveysuojeluviranomaisilta ja pelastustoimelta. (Sosiaaliportti. 31.8.2007.)

Sen lisäksi, että yksityisessä perhekodissa täytyy työskennellä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, täytyy siellä olla myös liiketoiminnan osaajia, jotka hoitavat perhekodin yrityspuolta. Mikäli perhekodissa työskentelee ulkopuolisia työntekijöitä, olisi hyvä, että vastuuhenkilöltä löytyy myös johtamistaitoja. Perhekodin vastuuhenkilöltä edellytetään vähintään samaa koulutustasoa kuin kunnallisen lasten- ja nuorisokodin johtajalta, siis esimerkiksi sosionomin koulutusta. Toisella perhekodissa työskentelevältä vanhemmalta edellytetään vähintään perhehoitajalain mukainen koulutus. Mikäli perhekodissa työskentelee vielä kolmas työntekijä, häneltä riittää lähihoitajan koulutus. Näiden vaatimusten lisäksi kaikilla työntekijöillä olisi hyvä olla työkokemusta lastensuojelualalta. Erityisesti vastuuhenkilöltä odotetaan kolmen vuoden työkokemusta. (Sosiaaliportti. 31.8.2007.)

Perhekotitoiminnan voidaan sanoa olevan erittäin hyvä vaihtoehto autettavan henkilön sijoittamisessa. Silloin lapsi saa asua kodinomaisessa ympäristössä

muiden lasten sekä auttavien aikuisten kanssa. Perhekoti on myös siinä mielessä hyvä vaihtoehto, että siellä aikuiset ovat koulutettuja vaikeiden tapausten varalle. Voidaan luottaa siihen, että henkilöstö joka toimii lasten kanssa, on ammattitaitoista. Ammattitaitoa voidaan pitää merkittävänä tekijänä myös henkilöstöä rekrytoitaessa. On tärkeää tarkastella henkilön muita ominaisuuksia koulutuksen ohella, kun rekrytoidaan henkilökuntaa perhekotiin.

3.2 Lääninhallituksen lupahakemus

Ennen toiminnan aloittamista yrittäjän tulee hakea lääninhallituksen lupa yksityisen perhekotitoiminnan aloittamiseen. Lupahakemus täytyy hakea, sillä perhekotitoiminta on ympärivuorokautista sosiaalityötä, ja siitä säädetään yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetusta laista. Lupahakemuksesta selviää seuraavia asioita:

- liiketoiminnan alkamisajankohta
- palvelujen tuottajan nimi, henkilötunnus tai liike- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot
- toimitusjohtajan tai jonkun muun liiketoiminnasta vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot
- yrityksen toimintayksiköiden nimet, toimipaikat sekä näiden yhteystiedot
- Toimintayksiköiden vastuuhenkilön tiedot
- tieto siitä, onko yrityksellä oma asiakasrekisteri, sekä missä asiakirjoja säilytetään
- asiakasrekisterin vastuullinen rekisterinpitäjä sekä vastuullisen henkilön tiedot
- muita tietoja liitteenä esimerkiksi palveluiden laadusta ja asianmukaisuudesta
- päivämäärät suoritetuista terveydenviranomaisten sekä palokunnan tarkastuksista
- henkilökunnan rikostaustan selvittäminen
- toimintayksiköiden palvelutoiminta sekä asiakaspaikkojen määrät
- tiedot omasta henkilökunnasta sekä tilapäisestä tai ostetusta työvoimasta (Aluehallintovirasto/ Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2009.)

Lääninhallituksen lupahakemuksesta voidaan johtopäätöksenä sanoa, että toiminta on erittäin tarkkaan valvottua. Perhekodin perustaminen on siis jo alkuvaiheessa suuri prosessi, joka tulee tehdä ja suunnitella huolella. Esimerkiksi terveydenviranomaisten ja palokunnan suorittamat tarkastukset täytyy suorittaa ja ne täytyy läpäistä. Tämä kannattaa huomioida jo mahdollisen kiinteistön hankintavaiheessa, ettei yrittäjä joutuisi siihen tilanteeseen jossa kiinteistö itsessään tarvitsee suuria huoltotoimenpiteitä.

3.3 Lainsäädäntö koskien perhekotia

Ammatillista perhekotia säännöstelevät useat lait säädökset. Tässä luvussa käsitellään näitä lakeja ja erityisesti niiden olennaista sisältöä perhekotitoiminnan kannalta.

Perhehoitajalaissa on määrätty, että henkilö, joka on koulutukseltaan, kokemuksen perusteella tai henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella sopiva perhehoitajaksi, voi työskennellä tässä virassa. Lisäksi on säädetty, että ainakin toisella hoitopaikassa asuvista henkilöistä on oltava koulutus sekä kokemusta hoito- ja kasvatustehtävistä. (L 3.4.1992/312. Perhehoitajalaki) Tämän lisäksi perhekodissa täytyy olla henkilö, joka vastaa perhekodin toiminnasta ja laadusta. (Sosiaaliportti. 31.8.2007)

Perhehoitajalain määritelmä kelpoisuusvaatimuksista on niin laveasti määritelty, että tämän määritelmän lisäksi tarvitaan tarkempaa selvitystä. Seuraavassa on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia, ja siinä määrittely ovat huomattavasti tarkempi.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista täsmentää henkilöstön vaatimuksia. Sosiaalihuollon johtotehtävistä laissa sanotaan seuraavalla tavalla:

Kelpoisuusvaatimuksena kunnan tai kuntayhtymän sosiaalihuollon tai sosiaali- ja terveydenhuollon pääasiassa hallinnollisiin johtotehtäviin on 3 §:n mukainen kelpoisuus tai tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja alan tuntemus sekä niiden lisäksi riittävä johtamistaito.

Kelpoisuusvaatimuksena sosiaalityön ammatillisiin johtotehtäviin on 3 §:n mukainen kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito.

Kelpoisuusvaatimuksena lasten päivähoiton ammatillisiin johtotehtäviin on 7 §:n mukainen kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito.

Kelpoisuusvaatimuksena muihin asiakastyön ohjausta sisältäviin sosiaalihuollon johtotehtäviin on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, alan tuntemus sekä riittävä johtamistaito. (L 17.9.1982/710. Sosiaalihuoltolaki)

Sosiaaliportin laatimassa esityksessä ammatillisen perhekodin työntekijäistä on myös sanottu, että muukin ammattikorkeakoulututkinto voi harkinnan mukaan soveltua johtamisvaatimuksiin. Tällöin rinnalle on täytynyt kuitenkin opiskella opintoihin liittyen tai niiden lisäksi nimenomaan sosiaalihuoltoon ja lastensuojeluun liittyviä opintoja. Sosiaalihuollon ja lastensuojeluopinnoista sanotaan vielä, että näistä täytyy kertyä noin 30 opintopistettä. (Sosiaaliportti 31.8.2007.)

4 LIIKETOIMINTASUUNNITELMA PERHEKODILLE

Tämä liiketoimintasuunnitelma on alustava suunnitelma perustettavalle perhekodille. Liiketoimintasuunnitelmassa esitellään yrityksen liikeidea, perhekodin arvot, valittu yritysmuoto sekä alustavaa työnorganisoitua.

Markkinointi, yrityksen riskit sekä rahoitus ovat myös esitelty yleisellä tasolla. Näihin alueisiin ei ole paneuduttu yhtä huolella kuin muihin alueisiin, sillä perhekodin perustaminen ei ole juuri tällä hetkellä ajankohtainen. Asiat on kuitenkin käsitelty alustavalla tasolla, jotta mahdollisessa perustamisvaiheessa näidenkin asioiden käsittely olisi helpompaa.

4.1 Liikeidea

Ajatus perhekodin perustamisesta on syntynyt vähitellen. Perhepiiristä löytyy sijoitettuja lapsia, joten ajatus siitä, että voi tarjota kodin lapselle, joka sitä tarvitsee, ei tunnu vieraalta. Tärkeimpänä ajatuksena perhekotiä perustaessa on se, että voi auttaa lapsia ja nuoria. Tähän ajatukseen tukeutuu ja pohjautuu koko perhekodin perustaminen.

Ammatillinen perhekoti perustettavana yrityksenä on kehittynyt oman ja mieheni koulutuksen kautta. Itse Liiketalouden koulutuksen käyneenä voin hoitaa yrityksessä johtamispuolta, kirjanpitoa ja muita puhtaan liiketoiminnan kautta syntyviä asioita. Mieheni on valmis sairaanhoitaja, joten häneltä löytyy tarvittava ammattitaito ja koulutus hoiva-alalta. Molemmat ovat myönteisiä lisäkoulutuksen suhteen, joka olisi todennäköistä molempia kohdalla.

Se, että lähipiirissä on muita sairaanhoitaja sekä lähihoitajakoulutuksen omaavia henkilöitä, joita voisi työllistää omalla liiketoiminnalla, kannustaa perhekodin perustamisajatusta. Tällöin henkilöstö olisi varmasti jo valmiiksi tarpeellisen koulutuksen omaavaa, sekä koostuisi sellaisista henkilöistä, joiden arvomaailman sekä työmoraalin tietää ja tuntee entuudestaan.

Perhekotitoiminta on ajateltu perustettavan Keski-suomeen Jyväskylän maalaiskuntaan. Perustajat itse asuvat keskisuomessa, joten siellä työskentely on tietysti luonnollista. Perhekoti tarjoaa asukkailleen kodinomaisen ympäristön, jossa kasvaa ja asua. Perhekoti haluaa toiminnallaan auttaa asukkaita elämässä eteenpäin ja tukea heitä elämässä.

4.2 Perhekodin arvot

Perustettavan perhekodin keskeisimmät arvot ovat lähimmäisen rakkaus, luottamus ja kannustaminen. Perhekodin arvot eivät ole vain paperille kirjattuja asioita, vaan niiden tulee olla läsnä toiminnassa. Jokaisen työntekijän tulee tietää perhekodin arvot ja nämä käydään lävitse jokaisen uuden työntekijän kanssa, kun tämä perehdytetään tehtäviinsä.

Lähimmäisen rakkaus on se, joka ajaa liiketoimintaa. Sitä tarvitaan, jotta lasten ja nuorten kanssa voidaan työskennellä perhekodissa. Perhekoti haluaa antaa asukkailleen aitoa välittämisentunnetta ja kiinnostusta heitä kohtaan. Perustajat haluavat varmistua jokaisen työntekijän motiiveista ja työskentelytaidoista lasten kanssa. Vaikka henkilöstöstä löytyisi jo ennestään tuttuja henkilöitä, on tärkeää pitää mielessä, että samalla työskennellään omassa yrityksessä. Työntekijöiden palkkauksessa tulee siis käyttää harkintaa, vaikka he olisivatkin tuttuja.

Välittäminen on yksi tärkeä arvo. Se tarkoittaa myös rajojen asettamista ja niistä kiinni pitämistä. Tämä on yksi perhekodin toimivuuden peruskulmakivi. Kun lapsi tulee ensimmäistä kertaa perhekotiin, hänelle tehdään selväksi perhekodin arvot ja käytännöt sekä seuraukset, mitkä seuraavat, mikäli näiden ohjeiden mukaan ei toimita. Rajojen asettaminen luo asukkaille turvallisuutta sekä välittämisen tunnetta.

Erittäin tärkeä asia perhekodin toiminnassa on luottamus. Esiin voi tulla asioita, jotka ovat arkoja ja erittäin henkilökohtaisia. On itsestään selvää, että käsiteltävät asiat pysyvät perhekodin työntekijöiden omana tietona, eikä niistä puhuta ulkopuolisille. Tätä asiaa täsmentää vaitiolovelvollisuus.

Perhekoti haluaa kannustaa asukkaita elämässä eteenpäin. Heitä halutaan tukea terveillä ja hyvillä harrastuksilla, kuten esimerkiksi liikunta ja musiikkiharrastuksilla. Perhekodin perustajat ovat myös hyvin maanläheisiä ihmisiä ja tämä tulee näkymään myös perhekodin toiminnassa. Asukkaiden kanssa tullaan tekemään muun muassa metsäretkiä ja mökkireissuja. Heille siis halutaan antaa elämyksiä myös luonnosta.

Perustettavan perhekodin sijainti tulee olemaan ihanteellinen. Jyväskylän kattava palvelutarjonta on lähellä mutta samalla myös luonto. Jyväskylässä lapset voivat harrastaa lähes mitä tahansa. Koska perustajat ovat itse kotoisin Keski-suomesta Saarijärveltä, he tuntevat hyvin aluetta. Näin henkilökunnan on helppo keksiä esimerkiksi näitä metsäreissujen ja mökkireissujen päämääriä.

4.3 Yritysmuoto

Yksityisiä ja yhteiskunnallista yritysmuotoa vertaillen perhekoti tultaisiin vielä tässä vaiheessa perustamaan yksityisenä yrityksenä. Perhekodilla tulee olemaan kaksi perustajaa, aviopari. Näin yritysmuoto on luonnollisesti perheyritys. Perheyrityksessä perhe ja liiketoiminta nivoutuvat yhteen. Ja etenkin tässä yrittäjyyden muodossa, kun puhutaan ammatillisesta perhekodista, on käsite ”perhe” muutenkin voimakkaasti läsnä.

Yritysmuoto tulisi olemaan avoin yhtiö, sillä perustajia on vain muutama ja he ovat samasta perheestä. Kun yhtiömiehinä on aviopari, on tiedonkulku ja muutenkin liiketoiminnan hoitaminen sujuvaa. Koska molemmat henkilöt ovat sitoutuneita perhekotiin, tullaan töitä tekemään tosissaan, jotta liiketoiminta olisi kannattavaa ja tuottavaa. On tärkeää, että perhekoti toiminta on kannattavaa, sillä koko perheen elanto on siitä riippuvainen.

Vaikkakin perustamisvaiheessa perhekoti ei aloita varsinaisena yhteiskunnallisena yrittäjänä, on erittäin todennäköistä, että toiminta muuttuu senkaltaiseksi. Pääasiallinen tavoitehan perhekodilla on auttaa lapsia, ei varsinaisesti tuottaa tulosta. Tämä on yksi yhteiskunnallisen yrityksen tunnusmerkki.

Toisena tunnusmerkkinä pidetään sitä, että yhteiskunnallinen yritys pyrkii työllistämään sellaisia henkilöitä, joiden työllistyminen on haastavaa tai henkilö on ollut pitkään poissa työelämästä. Jo perustajien lähipiiristä löytyy sellaisia henkilöitä, jotka ainakin tässä elämänvaiheessa ovat vielä työttöminä. Koska perustajat tuntevat nämä henkilöt, voisivat he antaa heille työtä. Esimerkiksi jonkinlainen talonmies olisi hyvä olla olemassa, jolloin perustajat itse voivat keskittyä suoraan liiketoiminnan sekä lastenhoitoon ja kasvatukseen.

Vaikkakin perhekodista löytyy nyt jo tunnusmerkkejä yhteiskunnalliseen yritykseen, niin perustajat eivät aloita varsinaisena yhteiskunnallisena yrityksenä. Yhteiskunnallinen yritys tuntuu vielä käsitteenä niin uudelta ja vieraalta, ettei se perustamisvaiheessa tunnu omalta. Perhekodin alkuvaiheisiin liittyy niin paljon muitakin uusia ja isoja asioita, että yritys aloittaa yksityiseltä pohjalta.

4.4 Yrityskulttuuri ja organisaatio

Perustettavassa perhekodissa johtajina toimivat aviopari itse. Perustaja hoitaa itse liiketoiminnan hallinnollista puolta, henkilöstöasiat sekä mahdollisesti liiketoiminnan kirjanpitoa. Perustajan aviomies tulee toimimaan ja laatimaan tarvittavat hoitosuunnitelmat sosiaalipuolelta.

Molemmat, sekä perustaja itse, että aviomies tulevat lisäkouluttautumaan ennen perustamisvaihetta. Perustaja itse käy ammattiopintoja sosiaalialaan ja lastensuojeluun liittyen. Myös jonkinasteinen johtamiskoulutus tulee olemaan ajankohtainen. Aviomies osallistuu myös lisäkoulutukseen. Nykyisen suoritettun sairaanhoitajan ammattikorkeakoulutuksen rinnalle hän opiskelee sosionomin sekä jonkinasteisia johtamisopintoja.

Perhekotiin tullaan palkkaamaan myös ulkopuolisia työntekijöitä. On kuitenkin hyvin todennäköistä, että liiketoiminta aloitetaan ensin yrittäjäpariskunnan voimin. Kun nähdään miten perhekotitoiminta alkaa pyöriä, sekä kuinka hyvin asiakkaita on tulossa todellisuudessa, suunnitellaan lisähenkilöstön hankintaa tarkemmin.

Ulkopuolisen henkilöstön rekrytoinnissa tullaan myös kiinnittämään huomiota ulkopuolisen henkilöstön kuluihin. Näiden kulujen perusteella punnitaan, onko

järkevää palkata lisätyövoimaa. Toisena näkökulmana henkilöstörekrytinnissa nähdään se, että pariskunta itse saa välillä vapaata.

4.5 Markkinointisuunnitelma

Perhekodin asiakasryhmänä tulevat olemaan keskisuomen alueen lapset ja nuoret. Nämä perhekodin asukkaat tulevat olemaan sellaisia nuoria, joita ei voida sijoittaa suoraan perheisiin asumaan vaativien henkilökohtaisten taustojensa takia. Perustettava perhekoti haluaa tarjota näille nuorille kodinomaisen asuinpaikan ja ympäristön elää. Perhekoti asumismuotona on toki parempi paikka kasvaa kuin kunnallisessa laitoksessa.

Perhekoti panostaa hyviin asiakassuhteisiin ja pysyviin, pitkäaikaisiin asiakkaisiin. Kunnan kanssa tehtävä yhteistyö tulee olemaan tärkeää perhekodin toiminnan kannalta, koska asiakkaat tulevat pääosin kunnan kautta. Perhekoti tulee panostamaan nopeaan tiedonkulkuun ja muutenkin hyvin organisoituun johdon ja hallintopuoleen.

Yhtenä markkinoinnin osana alueena on perhekodin imago ja ilme. Perhekoti haluaa luoda liiketoiminnalleen nykyaikaisen, raikkaan ja etenkin kodikkaan ilmeen. Perhekodin perustajilla on lähipiirissä tuttavuuksia, joilla on näkemystä sisustuksellisista asioista. Perustajat tulevat varmasti tekemään yhteistyötä näiden ihmisten kanssa, jotta perhekodin ilme saadaan hyväksi ja ilmapiiri työyhteisölle mukavaksi ja toimivaksi.

Kuten myös perhekodin ilme sisällä kiinteistössä, pyritään perhekodin imago luomaan nuorekkaaksi ja kodikkaaksi. Sellaiseksi kutsuvaksi kodoksi, johon on nuoren lapsen hyvä muuttaa. Perhekodin perustajat ovat nuoria ihmisiä, ja perhekodissa halutaan vaalia nuorekasta ilmettä ja energiaa. Positiivisen ja kodikkaan ympäristön uskotaan auttavan siinä, että asukkaat kotiutuvat perhekotiin nopeammin.

Koska perhekodin toinen perustaja on käynyt Seinäjoella Ammattikorkeakoulussa Liiketalouden yksikössä koulunsa, hänellä on sitä kautta tuttavuuksia, joiden kautta markkinointia ja strategioita voi tarkemmin suunnitella. Markkinointiin halutaan

myös panostaa etenkin alkuvaiheessa, jotta liiketoiminta saadaan sujuvasti alkuun. Uuden yrityksen asettuminen markkinointikentälle on tärkeä tapahtuma, ja sen täytyy tapahtua niin, että yritys saa heti alusta alkaen kiinnostusta ja tätä myöten asiakkaita. Näin liiketoiminta saadaan sujuvasti käyntiin.

4.6 Rahoitus

Tulevalla yrittäjällä on hyvä henkilökohtainen pankkisuhde omaan pankkiinsa. Tätä kokemusta tukee se, että perhekodin perustaja on työskennellyt kyseisessä pankissa itse. Näin on syvä luottamus siihen, että rahoitus onnistuu ja luonnistuu sujuvasti samasta pankista.

Tämä pankki sijaitsee Seinäjoella, mutta pankki on tunnetusti joustava ja sillä on paljon asiakkaita ympäri Suomea. Tämä ei siis tule olemaan kompastuskivi pankkisuhteessa. Perhekodin perustaja näkeekin pankkisuhteessa tärkeämpänä asiakassuhteen toimivuuden ja yhteydenoton helppouden, kuin sen, että pankki sijaitsee fyysisesti lähellä.

4.7 Riskit ja riskienhallinta

Perhekotitoimintaan liittyy erinäisiä riskejä. Näitä riskejä tarkastellaan nyt liike-, vahinko- ja henkilöriskien kautta Anne Kainlaurin jäsentelyn mukaan.

Anne Kainlauri on jäsentänyt yrityksen liikeriskeihin taloudelliset, tekniset, sosiaaliset ja poliittiset riskit. Perhekodissa löytyy taloudellisia riskejä esimerkiksi lainsäädäntöön liittyen. Mikäli tulee jotakin lakiuudistuksia tai kunta työllistäjänä ei pysty tarjoamaan asiakkaita, niin se vaikuttaa suoraan taloudellisesti yrityksen toimintaan. Perhekodissa voi tulla myös yllättäviä investointeja, jotka ainakin alkuvaiheessa kannattaa tarkoin punnita. Investoinnit, esimerkiksi uuden minibussin osto voi olla aloittavalle yritykselle yllättävän kallista ja näkyy heti liiketoiminnan tuloksessa.

Liikeriskeihin kuuluu myös korkotason eläminen. On hyvin todennäköistä, että perhekoti joutuu ottamaan liiketoiminnan alussa lainaa. Mikäli korot nousevat

hurjasti, tämä vaikuttaa yrityksen maksukykyyn ja voi näkyä perhekodin toiminnassa esimerkiksi siinä, että joistakin hankinnoista tai suunnitellusta reissusta täytyy luopua tai siirtää sen ajankohtaa.

Seuraava riskiluokka on vahinkoriskit ja näihin Kainlauri sisällyttää omaisuus-, keskeytys-, riippuvuus-, tieto-, vastuu-, ympäristö- ja kuljetusriskit. Perhekotitoiminnassa omaisuusriskien mahdollisuus on melko todennäköinen. Esimerkiksi asukkaiden ikä ja aggressiivinen käyttäytyminen voi aiheuttaa sen, että asukas hajottaa tahallisesti perhekodin omaisuutta. Tämä on hyvä huomioida. Omaisuusriskiin toki kohdistuu myös mahdolliset rikos- ja vahinkoriskit, esimerkiksi paloriskit.

Yrityksen liiketoiminnan keskeytysriski on riski, johon huolellisella liiketoimintasuunnittelulla ja riskeihin varautumisella voidaan varautua. Esimerkiksi perhekodin tulee ottaa hyvät vakuutukset ja laskelmoida tarkoin taloudellista tilannettaan. Mahdollisen yrityslainan noston yhteydessä täytyy tarkoin punnita mahdolliset koronnousut ja varautua näihin esimerkiksi korkokaton ottamisella lainaan.

Perhekotitoiminnassa tieto- ja vastuuriski täytyy huomioida erityisen hyvin liiketoimintansa takia. Perhekotiin liittyvissä säädöksissäkin jo määrätään, että perhekodista täytyy löytyä lukittava tila, johon asukkaiden henkilökohtaisia asioita koskevat asiat voidaan tallettaa. Tämä asia täytyy myös ilmoittaa lääninhallitukselle liiketoiminta lupaa hakiessa. Tietovuotoriskiin kuuluu erityisesti perhekodin henkilöstö. Heille on äärimmäisen tärkeää tehdä selväksi liiketoiminnan salassapitovelvollisuus heti työsuhteen alussa.

Kuten mitä tahansa liiketoimintaa, myös perhekotitoimintaa voi kohdata ympäristöriskit. Suomessakin on jo nähty esimerkiksi kesällä Uraisilla vuonna 2010 ukkosmyrsky, joka kaatoi puita suurella alueella. Tällaisiin ympäristöön kohdistuviin riskeihin yritys voi varautua vakuutusten kautta, ja toki huolellisella kiinteistöhuollolla. Ainakin mahdollisten tulvavesien tai muun vastaavan takia on hyvä varautua huolellisella kiinteistövalinnalla ja sen hoidolla.

Kolmas liiketoimintaa mahdollisesti kohtaavaa riskiluokka on henkilöstöriskit. Kainlauri sisällyttää henkilöstöriskeihin poissaolot, työkyvyttömyyden,

irtisanomiset, burnoutit ja korkean eläkeiän. Henkilöstö on sellainen perhekodin osa, johon perustaja haluaa erityisesti kiinnittää huomiota.

Näihin henkilöstöriskeihin voidaan heti työhaastattelussa varautua. Huolella suunniteltu työhaastattelurunko ja kriteerit, mitä työntekijöiltä edellytetään, auttavat perustajia valitsemaan ammattitaitoisia ja hyviä työntekijöitä. Koska työhaastattelu on kuitenkin vain pieni hetki, ei siinä kerkeä saada kunnollista vaikutelmaa ihmisestä. Mahdollisen huonon työntekijän takia, perustajan kannattaa sisällyttää työsopimukseen koeaika, jonka jälkeen työsopimusta ei tarvitse jatkaa. Tämä sen takia, että perustajat voivat valita vain ne hyvät työntekijät yritykseensä.

Henkilöstön hyvinvointiin halutaan panostaa perhekodissa. On tärkeää, että lasten ja nuorten kanssa, joilla itsellään on ongelmia, työskentelee vain sellaisia henkilöitä jotka itse voivat hyvin. Mitään yli-ihmisiä perhekotiin ei tietenkään haeta, vaan mielentilaltaan, käyttäytymis- ja persoonaltaan soveltuvia henkilöitä. Myös työntekijöille halutaan tarjota hyvät työolot ja työskentely ilmapiiri.

Mikäli mahdollista liiketoiminnan kasvun ja vakiintumisen myötä, henkilöstölle halutaan mielellään tarjota esimerkiksi liikuntaseteleitä ja näin edesauttaa heidän hyvinvointiaan.

Perhekoti haluaa varautua kaikkiin mahdollisiin riskeihin huolella. Kiinteistöä ja henkilöstöä koskien otetaan vakuutuksia. Kiinteistön huoltoon ja henkilöstön hyvinvointiin panostetaan niiden vaateiden mukaan. Perustajat uskaltavat ottaa riskejä, ja sehän liiketoiminnan aloittaminen on jo itsessään,

Yritystoiminnan kannattavuus punnitaan tarkoin alkuvaiheessa, jotta tiedetään onko perhekodilla tulevaisuuden näkymiä. Kun liiketoiminta aloitetaan, se halutaan aloittaa varmalta pohjalta näkymänä kannattavuus sekä tietenkin näiden lasten ja nuorten auttaminen.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli haasteellinen ja työläs, johon olisi täytynyt varata aikaa enemmän. Halukkuus valmistua kesäksi ennen seuraavan lapsen syntymää oli kuitenkin ensisijaisena tavoitteena, joten opinnäytetyö toteutettiin nopealla aikataululla. Lopputulokseen olen tyytyväinen ja erityisesti siihen saavutukseen, että työ on nyt valmis.

5.1 Yhteenveto

Opinnäytetyönteko liiketoimintasuunnitelmana palautti mieleeni opiskelujen alkuvaiheet, kun näitä asioita käytiin läpi. Koska olin vuoden äitiyslomalla ja heti sen jälkeen oli vuorossa työharjoittelu, täytyi minun oikeasti tehdä töitä tämän teoriaosuuden tekemiseen. Asiat olivat osittain unohtuneet, kun ei niitä tarvinnut yli vuoteen käsitellä mitenkään. Teorian kirjoittaminen oli minulle siis eräänlaista kertausta opinnoista.

Vaikka teoria oli osittain tuttua, kun vain siihen tietoon syventyi uudemman kerran, oli teoriaosuudessa paljon uutta ja mielenkiintoista. Perhekoti käsitteen sekä sitä koskevien lakien käsittely oli uudenlaista alaa, jota en aikaisemmin ole tutkinut. Perhekotia koskevia lakeja oli osittain vaikea käsittää, mikä laki ja tieto juuri siitä olisi tärkeintä perhekodein kannalta.

Myös yhteiskunnallinen yritys oli minulle täysin uusi ja vieras käsite. Huomasin myös opinnäyteseminaareissa, että käsite oli vieras myös monelle opettajalle. Tämä antoi minulle alkuunsa innostusta koskien aihetta, sillä se toisi omaan työhöni jotakin uutuusarvoa, jolla se poikkeaisi monesta muusta liiketoimintasuunnitelmana tehdystä opinnäytetyöstä.

Jälkikäteen ajateltuna opinnäytetyö olisi ollut äärimmäisen mielenkiintoinen toteuttaa yhteiskunnallisesta yrityksestä. Yhteiskunnallinen yritys sisällytettynä omaan opinnäytetyöhöni tuntui haastavalta, koska koko yhteiskunnallisen yrityksen käsite on vielä niin nuori, laajasti käsitettävissä eikä siitä ole varsinaista määritelmää. Yhteiskunnallinen yritys kuitenkin tuntuu kiinnostavalta

kokonaisuudelta ja toivonkin, että sille tultaisiin laatimaan tarkempaa määritelmää jotta näitä yrityksiä voisi Suomessa olla enemmän.

Varsinaisen liiketoimintasuunnitelman tekeminen perhekodille osoittautui myös haastavaksi. Tiettyjen osioiden tekeminen oli helppoa, esimerkiksi liikeidean, yrityksen arvojen ja organisaatorakenteen määrittely. Asiat, jotka pohjautuivat nimenomaan liikeideaan ja omaan käsitykseen ja näkemykseen perhekodista, olivat siis helpompi tehdä. Perhekodin markkinointia, rahoitusta ja riskejä oli vaikeampaa arvioida, sillä konkreettinen perustaminen ei juuri tällä hetkellä ole käsillä. Näihin teinkin hyvin pintapuolista katsausta, josta toki olisi hyötyä, mikäli perhekotia perustettaisiin. Tällöin pitäisi vain esimerkiksi rahoitukseen tehdä kaikki todelliset laskelmat ja rahoitusarviot. Opinnäytetyön teko itselle ei siis loppujen lopuksi ollutkaan niin helppoa kuin alun perin olin ajatellut.

5.2 Perhekodin perustamisen toteutuminen

Loppujen lopuksi olen todella tyytyväinen, että opinnäytetyöprosessi on saatu päätökseen ja opiskelut myös. Opinnäyte ja opiskelut on tehty ensimmäisen lapsen jälkeen ja samalla toinen on jo kovaa vauhtia tulossa. Äitiysloma kerkeää jo alkaa, ennekuin valmistumispaperit saadaan, joten työtä on piisannut viimeisten kuukausien aikana muutenkin. Oma tämänhetkinen perhetilanne kyllä kannusti kovasti tekemään työtä, kun valmistumiselle oli asetettu päämäärä, siis ennen seuraavan lapsen syntymää.

Kaiken kaikkiaan perhekodin perustaminen ei tällä hetkellä tunnu ajankohtaiselta. Tähän ajatukseen varmasti vaikuttaa oman perheen tämänhetkinen tilanne ja nyt haluan vain keskittyä odottamaan tulevan lapsen syntymää ja olemiseen perheen kanssa.

Jo liiketoiminta suunnitelman tekeminen on oma prosessinsa, ja siitä oppineena ymmärrän, ettei liiketoiminnan pyörittäminen ole mitenkään helppoa ja yksinkertaista. Tällä hetkellä koen, että emme missään vaiheessa perusta tätä perhekotia. Palkkatyöläisenä olo tuntuu turvallisemmalta ja antaa enemmän

vapauksia ja aikaa perheelle. Myös se, että olemme juuri ostaneet oman kodin puoltaa sitä ajatusta, että haluaa työskennellä niin sanotusti varmallalla palkalla.

Vaikka perhekodin perustaminen ei missään vaiheessa tulisi aiheelliseksi meidän elämässä, olen aiheen valintaan tyytyväinen. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen avasi yrittäjyyden todellista luonnetta enemmän, vaikkakin se on vain pintaraapaisu ja alku liiketoiminnalle. Samalla pystyin punnitsemaan sitä ajatusta, että olisiko itsestä ylipäätään yrittäjäksi.

Lopuksi haluan vielä todeta, että vaikka ammatillisen perhekodin perustaminen ei missään vaiheessa tulisi meidän perheessä kohdalle, voi jokin toinen lasten auttamismuoto olla vaihtoehtona. Esimerkiksi tämä sijaisperhetoiminta, jota appivanhemmat tekevät, voi olla erittäin hyvä vaihtoehto.

6 LÄHTEET

Aluehallintovirasto/ Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2009. Yksityiset sosiaalihuollon palvelut: Ympäri vuorokautiset ja ilmoituksenvaraiset sosiaalipalvelut. [doc-lupahakemus]. Aluehallintovirasto. [23.4.2011]. Saatavana: <http://www.laaninhallitus.fi/intermin/lomakehakemisto.nsf/formsbbfinh/D0607D05C B3DBF52C22570FC00416D09>

European Commission 31.10.2010. Small and medium-sized enterprises (SMEs). [Verkkosivu]. European Commission. [22.5.2011]. Saatavana: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/social-enterprises/index_en.htm

Kainlauri A. 2007. Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Juva: WSOY

L 3.4.1992/312. Perhehoitajalaki.

L 17.9.1982/710. Sosiaalihuoltolaki

Lilja I.&Mankki J. 2010. Yhteiskunnallinen yritys – luova ja yhdistävä toimintatapa. Helsinki: HP Paino.

McKinsey&Company. 2000. Ideasta kasvuyritykseksi. Suomentaja Maarit Tillman. 2. uud. p. Porvoo: WSOY.

Pitkämäki A. 2000 Pk-yrityksen liiketoimintasuunnitelma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Pöyhönen E Hänninen E, Merenmies J, Lilja I, Kostilainen H. & Mankki J. 2009-2011. Sosiaaliset ja yhteiskunnalliset yritykset, uuden talouden edelläkävijöitä? [Verkköjulkaisu]. Yhteinen yritys. [Viitattu 25.4.2011]. Saatavana: <http://www.yhteinenyritys.fi/site/tietopankki/yhteiskunnallinen-yritys/lakimuutosehdotus/>

Raatikainen L. 2011. Liikeideasta liikkeelle. 8. uud. p. Helsinki: Edita Publishing Oy

Sosiaaliportti.fi 31.8.2007. Ammatilliset perhekodit [Verkkosivusto] Lastensuojelun käsikirja, Työprosessi, Sijaishuolto, Sijaishuollon muodot, Ammatilliset perhekodit.

[Viitattu 6.4.2011] Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/muodot/ammattillisetperhekodit/>

Tenhunen L. 2004. Yrittäminen sosiaali- ja terveysalalla. Vantaa: Yrityssanoma Oy

Viitala R. & Jylhä E. 2007. Liiketoimintaosaaminen, menestyvän yritystoiminnan perusta. Helsinki: Edita Publishing Oy